

مفتون امینی

نقش بر غزل‌های مذهبی «تشنج کلمات»

غزل‌سرایی شعر نیما

امیدواریم که این شاعر جوان واقعاً در فضای خودش بیالد و بارآور شود و با همت ایشان و دیگرانی چند باغ باشکوه شعر فارسی در دیار خاقانی نظامی و صائب و شهربار به خشکی و خزان زدگی و خار و خس گرفتگی نگراید.

کنار من که قدم می‌زنی هوا خوب است.
پر از پریدنم و جای زخم‌ها خوب است.
برای حک شدن عشق در خیابان‌ها
به جا گذاشتمن چند جای پا خوب است.
به هر کجا که مرا می‌بری نمی‌گوییم
کجا بد است کجا دور یا کجا خوب است؟...

آمده که به سهم خود می‌تواند در صدی از جای خالی شعر فارسی سنتی را در استان‌های ترک نشین مانند نماید.
و اما این مجموعه‌ی «تشنج کلمات» با تقسیم بندی مبتنی بر «حالات کلمه» که بیشتر جنبه‌ی تفتنی دارد با هشت غزل آیینی شروع می‌شود که در آنها بلاغت کلام و نوگرایی معتلانه و صمیمیت بیان مشهود است و با غزلهایی که پاره‌ای شباخت به قصیده یا چکامه هم می‌برند ادامه می‌یابد که به طور نسبی می‌توان گفت از ابتکارهایی در شکستن ساختار سنتی غزل بهره‌منداند. با این توضیح لازم که چون مصraع‌ها غالب طولانی هستند و شکستن آنها در چاپ سه‌ستون روزنامه‌ای باعث اخلاق در شناخت و تحلیل خواهد بود و این مطالب بدوان در روزنامه یا مجله خواهد آمد لذا در این مجال می‌توانیم روی آن گونه شعرها درنگ

نویسنده‌ی این سطرها سالیان متمادیست که غزل‌سرایی و تا حدودی شعر نیمایی را ترک گفته و درباره‌ی دفترهای غزل نیز که چاپ می‌شود اظهار نظر ننموده است، اما دوست هم‌زبان و همدیار آقای یوسف انصاری صمیمانه و بدون مقاصد غیر فرهنگی به من تکلیف کردند که مقاله‌های کوتاهی در خصوص ترکان پارسی گو بنویسم و من در حدود فرست و حوصله موافقت کلی نمودم که مطالبی روی کار شاعرانی که با خود آنها یا آثارشان تماش کافی داشته‌ام تهیه کنم و آقای صالح سجادی شاعر خیلی جوان تراز همه را با کتاب اخیرش زیر عنوان «تشنج کلمات» با این توضیح که وی سال‌ها موفق به دریافت جوایز برتر جشنواره‌های معتبر کشورشده‌اند و با مطالعه مجموعه‌ی یاد شده که در بهار سال جاری چاپ شده دیدم که استعداد جدیدی در زمینه‌ی شعر کلاسیک نوگرا پدید

۲

بلند می‌شوم از زیر سایه‌های خودم
و راه می‌روم از روی دست و پای خودم
دوباره جای مرا سایه پر نخواهد کرد
که می‌نهم گل خورشید را به جای خودم
گریز می‌زنم این بار بر خلاف همه
از ابتدای خدا تا به انتهای خودم
و ریشه می‌زنم از آسمان به سمت زمین
و سبز می‌شوم این بار در فضای خودم...

امیدواریم که این شاعر جوان واقعاً در فضای خودش بیالد و بارآور شود و با همت ایشان و دیگرانی چند باغ باشکوه شعر فارسی در دیار خاقانی و نظامی و صائب و شهریار به خشکی و خزان زدگی و خار و خس گرفتگی نگراید.

داشته باشیم. فقط باید این تذکر نقد گونه هم داده شود که تصرف ساختار شکنانه در ارکان بیتهاي غزل و بطور اخص در طول مصراجها نباید در آغاز و یا در میانه انجام پذیرد و این هم از لحاظ زیبایی‌شناسی موزیکی و هم از جهت هنجر کلام تا حال اثرات مطلوبی نداشته. البته مراد کار شاعران دیگر نیز هست و این بیان، کلی می‌باشد. بنا به مراتب فقط آنچه که آقای سجادی در آخر مصراجها انجام داده‌اند و خوب هم افتاده است قابل تأیید می‌باشد و برای نمونه غزل‌های شماره ۲۷ در صفحه ۶۰ و شماره ۳۲ در صفحه ۷۶ را ملاحظه کردنی می‌دانیم. در این غزل‌ها برای هر سوژه ساختی منحصر به فرد و مختص آن سوژه طراحی شده و سپس زبانی متناسب با آن ساخت انتخاب شده و اینهمه در نهایت دقت انجام شده به گونه‌ای که تمام اجزای و عناصر شعر با هم دیگر ترکیب شده و در کلیت شعر محو شده‌اند و دیگر از همیگر قالب تمیز نیستند. می‌توان گفت که شاعر این کتاب دریافته است که اگر قرار است در فرم غزل تغییراتی داده شود تا این قالب بتواند خود را با گذر و مقتضیات زمان وفق بدهد این تغییر باید درونی بوده و از شکل ذهنی شعر شروع شود نه از بیرون و در حدی سطحی و گذرا و تفکنی.

در خاتمه بریده‌هایی از چند غزل را که هم سرايش زیرکانه و هم عبارت‌های دلنشین دارند مثل گلبوتهای زیبایی در پای یک تپه سرسبز به نظره می‌نشینیم:

۱

ای خدای خاک وقتی ابرها را می‌تکانی
از درختی مرده خرما چیدن ات را دوست دارم
دست‌های بابت را همان اندازه که شمشیر می‌زد
وصله وقتی می‌زند پیراهن ات را دوست دارم
من از آن یاس، آن که در دستان سرسبز تو خشکید
خارج از باغ آخرین بوییدن ات را دوست دارم
سیم آخر را زدم دیگر جنون از حد گذشته است
هر چه بادا باد، آقا من زن ات را دوست دارم...

۲

زمان چه بی‌هدف و ناگزیر در گذر است
زمان بدون شما یک دروغ معتبر است
رسیده‌ای تو ولی آنچنان به آرامی
که قاصدک هم از این اتفاق بی‌خبر است
مگر تو آتش زرتشت را برافروزی
که عرصه، عرصه‌ی کبریت‌های بی‌خطر است
تو نیستی و جهان بی تو کودکیست یتیم
میم، سری که به فکر نوازش پدر است..